VII. évfolyam. Arad, 1892. Szeptember 1. Csütörtök. 199-ik szám.

ARADI KÖZLÖNY

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:		Vidéken postai szétküldéssel:	
Egész évre	12 frt	Egész évre	14 frt
Fél évre	6 „	Fél évre	7 „
Negyed évre	3 „	Negyed évre	3,50
Egy hóra	1 „	Egy hóra	1,20

Kiadóhivatal: Az „Aradi Nyomdatársaság", főut ö. sz. a., hová hirdetések, előfizetési pénzekés a kiadás körüli panaszok küldendők.

Hirdetések dija:

Hat h. petit sor egyszer	6 kr	Bélyegdij külön	30 kr
Minden következőnél	4 „	Nyilttér sora	15 „

Szerkesztőség: Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők. Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el. Kéziratokat vissza nem küldünk.

Hol a hiba?

Arad, augusztus 31.

Az uj tanév megnyiltával közönségünk minden osztálya csaknem kizárólag az iskoláztatás viszonyaival foglalkozik. Az iskola ugyanis az utóbbi évtizedekben rendkivüli jelentőséget nyert; a létért való küzdelem közben kifejlett őrült verseny a szülőket meltó aggodalomban tartja gyermekeik jövőjének esélyei iránt, s minden áldozatot hajlandók meghozni, hogy őket a tisztességes megélhetés feltételeivel idején ellássák. Ehhez járul, hogy a regebben diplomákhoz kötött hivatásokon kivül ma már jóformán minden életpálya bizonyos előleges készültség formális beigazolásához van kötve, ugy, hogy az államtól elkezdve a legegyszerübb kereskedelmi vagy ipari üzletig minden kenyeradó gazda alkalmazottjától megfelelő, általános uzus szerint szabályozott s bizonyitványokkal igazolandó tanulmányi minősitést kiván; sőt az iskola benyulik a gyakorlat körébe s kereskedelem és iparban alkalmazottak mindennapi sulyos és kimeritő munkájok daczára is hatósági ellenőrzés mellett nyilvános iskolákat tartoznak frequentálni. Annyira megy ezen policziális áramlat, hogy átcsap a nevetségesbe, s legutóbb a főváros törvenyhatósági bizottságának tagjaiból alakult egyesület a cselédügy szabályozása iránt kidolgozott javaslatában már a cseledek alkalmazását is azok formális k é p e s i t é s é h e z kötné.

Szóval immár az iskola maga is nem főkép tanulmányi, hanem első sorban és minden izében k e n y é r p á l y a. Fődolog az osztályról-osztályra való haladás a b i z o n y i t v á n y, a k é p e s i t é s, mely az illetőnek azt az elkobzott természetes jogát visszaadja, mely szerint józan esze s ép keze munkájával végre pályatöréshez láthasson.

Igy a szülők és gyámok közvetlen viszonyba léphetnek az iskolához és mind gyakoribb összeütközésbe jönnek azon tényezőkkel — mondjuk tanárokkal — kik az ismeretek kötelességszerü közlésén kivül a formális képesitést megadják, mondjuk — klasszifikálnak. Visszatetszést szül, hogy ezen urak komolyan veszik hivatásukat, sportot üznek az alapos, a tudományos nevelésből, s nem szivesen minősitik az e l é g t e l e n elömenetelt e l é g s é g e s r e.

Hát itt a szülők — bár nincs igazuk — érthetők, mert a kinézer czopf, mely hazájából hozzánk is átnyulva léptenkint korlátozza nálunk is az olyan pályákat, melyek eddig szabadok voltak, s melyeken az élet iskolájában képzett erő a legtöbb esetben messze tulszárnyalta az eminencziákkal körül aggatott mediokritást, ez a kvalifikácziónális mandarin rendszer sok esetben méltán elkeseritheti őket, de saját gondatlanságukról tesznek tanubizonyságot, midőn haragjukkal a tanárok ellen fordulnak, s uton-utfélen hangoztatják, hogy az iskolák rosszak, mert a tanárok nem tudnak vagy nem akarnak tanitani, s szigoruan vagy részrehajlóan minősitenek.

Nem itt van a hiba, hanem van egyrészt az adófizető polgárokban — tehát szülőkben is — kik a budapesti városatyák példájához képest még a cselédektől is formális képesitést követelnének, és van másrészt a szülőkben — tehát adófizető polgárokban is — kik nem tartják szükségesnek gondoskodni arról, hogy gyermekeik az iskolán kivül kellő felügyelet- és fegyelmezésben részesüljenek.

Ott van a hiba, hogy iskolai oktatásunk sikerének egyik fő tényezője, a házi nevelés hiányzik. Jó még, ha anyagi ellátásban kellőképen részesül a gyermek, de erkölcsi hátteret vajmi ritkán kap az otthonában. Ott van a hiba, hogy a társadalom nem fejlődött egy tempóban az iskolákkal; az érdekelt szülők és gyámok nem értik meg azok szellemét, jelentőséget; még azok is kik képesek volnának rá, nem érzik magukat kötelezve a fizetett — az ő adófillereikből fizetett tanárnak feladatát megosztani saját gyermekök érdekében sem, mert van mindeniköknek egy külön kedvencz igazi magyarfajta csemetéje melyet amazoknál jobban szeret — az ő édes k é n y e l m e.

Hiányzik a házi nevelés! Nem mindenütt hála istennek, de feltétlenül ottan, hol az iskolákat okolják a tehetséges tanulók lemaradásáért. Van igen is az iskoláinkban még hiány, de nem ám az, melyet a szülők kifogásolnak, hogy t. i. sokat követelnek és sokat közölnek, hanem mert kevesebbet követelnek és közölnek, mint sem kellene, ha kellő szinvonalon állanak. A hazulról lelkileg elárvult gyermekek képezvén a tanulók nagy többségét, alászáll az iskola nivója hozzájok s idejének egy részét el vesztegeti rájok.

Ezeket tartottuk szükségesnek elmondani most, a tanév megnyiltával azon reményben, hogy itt-ott mégis megszivelik a mondottakat s hasznositják gyermekeik javára.

—l.

Belföld.

Wekerle fölöslege.

A félhivatalos Pol. Corr. szerint Wekerle pánzügyminiszter az állami pénztárból 13 é s f é l m i l l i ó f o r i r i n t o t b o c s á t o t t

TÁRCZA.

— Szeptember 1. —

Egy genie.

— Szerkesztőből honatya. —

Azon kezdem, hogy kicsaptak az iskolából. Helyi érdekü élclapot irtam matézis-óra alatt, akik elolvasták, ugyanosak fölkacagtak A tanárok is kacagtak, hanem azért kicsaptak.

Hónom alá vágtam az obsitot s beálltam belmunkatársnak az első magyar anyósok ellen biztositó társaság lapjához, mely a „Mennyország" czimmel minden hó 13-án jelent meg. Egész napra köszönetnyilvánitasokat irtam melyekben hálás férjek fejezték ki elismerésüket hogy a biztositó társaságnak egy-egy ügyes ötlettel sikerült őket anyósuktól megszabaditani.

Egy derüs tavaszi napon beállt hozzám a szerkesztő.

— Kedves munkoncz!

Üres óráit azzal szokta ugyanis tölteni, hogy kiforditott magyar szavakat gyártott s megvolt győződve, hogy ő Magyarország legkellemesebb embere.

— Parancs! — szóltam fölugorva.

— Utaztatva leszek.

Tudtam, hogy elvárja a nevetést, tehát nevettem.

— Irodalmi gyülödelem lesz Kukkonberken.

— Felséges! lumpolni megy tekintetes szerkesztő ur.

— Helyes munkoncz! Ön bájfi. Ivodalom lesz. Ön itt marad szerkesztőnek.

Megint nevettem. Parolázott és elment.

Végig léptem egy párszor a redakcziót. Irnom kellett valamit. A lapban csak néhány köszönetnyilvánitás, egyébb semmi.

Levágtam magamat a szerkesztői karosszékbe. Belevágtam a tollat a tintába s lefirkantottam: Vezérczikk. Cziczero. „Az anyósok és az ultramontan politika 1871-ben"

Az ajton kopogtatnak.

— Szabad!

A postás jött. Egy csomó levelet dobott az asztalra, megbillentette sisakját s távozott.

Felbontottam a leveleket. Nagyobb részük káromkodás volt, hogy nem használt a biztositó társaság ötlete, az anyós csak a nyakukon maradt.

Fogtam a meginditó sorokat s iróiknak egyenkint a következő tartalmu levelet menesztettem:

Tiszteit uram!

Becses levele oly gyengédtelenségeket tartalmaz, hogy mély megbotránkozással olvastuk. Annyira megbotránkoztunk, hogy becses anyósának küldjük el az illetlen levelet, ha két hét leforgása alatt a „Mennyország" számára legalább öt előfizetőt nem gyüjt.

Tisztelettel

a „Mennyország" szerkesztősége.

Egyszerre gyengéd kopogtatás halatszik.

Az ajtón szöke asszony lép be bátortalanul elpirulva.

Amennyi udvarisság csak egy titánbojtártól kitelik, mindazzal elhalmoztam a ritka vendéget.

— Bocsánatot kérek. Nem tudom, jó helyen járok-e? Ez a „Mennyország" szerkesztősége?

— Nagysád szolgálatára, igen.

— Ugyebár becses lapjuk csak . . .

— Anyós ügyekkel foglalkozik kizárólag.

— Nos, uram, hát . . . én anyós vagyok . . .

a magyar pénzpiacz rendelkezésére.

—

Állami községi adóvégrehajtók.

Röviden emlitettük már, hogy a pénzügyminiszter állami községi adóvégrehajtó állások szervezését tervezi. Most közölhetjük, hogy a javaslat megokolása szerint ez intézmény nem ró külön terhet, a községekre, mert az állami községi adóvégrehajtók javadalmazása ki fog kerülni a községek részéről ma is szedett adóbehajtási illetékből. Egyelőre járásonként 2—3 adóvégre hajtó állást szerveznek s az adóbehajtási illetéket kumulative fogják kezelni.

—

A zágrábi érseki szék betöltése.

A „Pol. Corr." a zágrábi érseki szék betöltésére vonatkozolag eddig felmerült hireket korsiaknak jelenti ki. Ebben az ügyben végleges eldöntés eddig még nem történt.

A pályaválasztás.

— Komoly szavak a szülőkhöz. —

— augusztus 31.

Még csak pár nap s gyermekeink sorsa felett ujra el van vetve a koczka egy esztendőre. Határozatlanul, tanácstalanul áll a szülők nagy része a pálya-választás előtt. A gyermek jövendő életének most kell megvetni az alapját. Érezzük a dolog fontosságát. Voltaképen szeptember elsején születnek meg az elzüllött existencziák, a tönkrement zsenik s azok a nyomorban sinlődő, jobb sorsra érdemes pályatévesztett emberek, kikkel telitve van a társadalom s kik keserüen hivatkoznak szüleik hibájára pályájuk megválasztásában.

Ezektől meg kell menteni a társadalmat, vagy legalább összes erőinkkel oda kell hatni, hogy csökkenjen az ijesztően nagy szám.

A gyermek sorsa felett a szülők határoznak, tehát ezek a felelősek is a jövőjeért. Nagyon meggondolni való dolog ez. A késő bánat már semmit sem ér, a jó irányba terelt tehetség és szorgalom a mai reális világban boldogulást teremt.

Szomoru tapasztalatokra tehet szert az ember, ha magyarország tanügyi statisztikájában lapoz. Ezek a napok még mindig nem eléggé komolyan folynak le nálunk. Az ámbiczók czéltalanok, a gyermekek jövőjére czélzó törekvések pedig nagy részben helytelenek. Alapjában meg kell változni a szülők gondolkozásmódjának a megélhetés módozataira nézve, ki kell ölni gondolkozásukból azt a beteges irányt, mely rákényszeriti a gyermekeket a tudományos pályákra.

Ha van képessége a tanuló ifjunak, ha nincs, az mindegy. Következetesek maradnak a szülők abban az előitéletben, mely szerint nem tudnak uri embert másként elképzelni, mint tudományos pályán. Gyermekeikből pedig minden áron uri embert akarnak nevelni. Kinlódik mind a két fél hosszu időkig, minthogy az ilyen uraság sok tanulásba és nagy időbe kerül. Végre befejezte a fiu a pályáját s akkor veszi észre, hogy áldozatul esett szülői beteg gondolkozásmódjának s amiért küzdött, a megélhetésre képtelen. A társadalom igényei óriásiak az egyén irányában, de ez ellenében vajmi keveset tud nyujtani a tudományos pályán élők számára. Nem adhat többet, mert szegény s ma, — a reálizmus világában nem is érzi magát többre kötelezve.

A gimnáziumok tul vannak tömve, a reális tanintézetek pedig mégegyszer annyi növendéket fogadhatnának magukba mint amennyit odaküldenek. A szülőket még most sem képes elrettenteni a sok kialtó példa attól, hogy gyermekeiket okvetetlenül tudományos pályára adják. Nem akarják meglátni a közöttünk bolygó sok kenyér után szaladó éhes tanult embert. Nem akarják észrevenni azt, hogy a társadalom már is képtelen a diplomás embereknek kenyeret adni s hogy a tehetségekben kiváló, kitünő emberek sem szerezhetik meg szellemi fölényükkel azt az anyagi lételt, amelyet érdemelnének.

Magyarország ipara és kereskedelme forrong. Soha inkább be nem bizonyitotta mint most, hogy pályát képez és jó megélhetést, társadalmi állást biztosit annak, aki itt keresi boldogulását.

A magyarositó Károlyi István gróf.

— Leczke pohárköszöntés alakjában. —

E hó 28-án a nagykárolyi piaristák védszentjüknek, Kalazanti Szt.-Józsefnek tiszteletére bankettet adtak, a melyen a rend tagjain kivül a megye főbb tisztviselői, számos világi pap és többek között Károlyi István gr is jelen volt. A banketten természetesen számos felköszöntöt mondtak és nem egynek az volt a czélja, hogy Károlyi István grófot fölszólalásra birja. Végre a fekete kávénál a gróf, daczára annak, hogy gyöngélkedett, felszólalt és rendkivül érdekes felköszöntőjében kikelt a lelkészkedő papság ama része ellen, mely nem tartja hazafias kötelességének a gondjaira bizott hivek magyarositását is, körülbelül a következőket mondván:

„Köszönöm a reám halmazott dicséreteket de azt hiszem, akkor járok el helyesen, ha nem veszem megannyit készpénznek. Mert talán kissé tulságos dicséret volna, engemet Károlyi Sándorral gróf ösömmel összehasonlitani, azért, mert templomot javitok és egy pár házat segitek épittetni modern stilusban. Nekem Nagy Károlyban való letelepedésemkor csak egy ambicziám volt, fentartani ama rég fennáló baráti és polgártársi viszonyt, a mely atyám, ennek atyja és nagyatyja, másrészről a város és megye lakói között mindenkor fönnálótt. Ezt, hála istennek, el is értem, mert hisz ma már bevallhatjuk, hogy szeretjük egymást. Igaz ugyan, hogy a megye polgárai egy részének szimpáthiáját elvesztettem a székhely kérdése miatt — no de azt testvériesen megosztotta velem a mellettem ölő alispan ur is; ez igazságos; jusson ki mindenkinek a maga része. Erdekeim nincsenek; én tisztán csak kötelességet teljesitek, mikor az öröklött vagyonnal járó kötelmeknek eleget teszek. A tisztességes viselkedés, ép ugy mint a becsületesség, nem érdem, de kötelesség. Az előttem szóló t. házfőnök ur azonban megemlékezett a piaristarendről és ecsetelte ennek hazafiui érdemeit, ép ugy a nevelés, mint a magyarositás terén. En mindig kimondom, a mit gondolok, összintén és habozás nélkül — valahányszor indokoltnak tartom, hogy igy cselekedjem. Bevallom tehát jelen pillanatban is, hogy szivesen emelném poharamat az itt szép számmal képviselt világi papságért — de nem tehetem! Nem pedig azért, mert az utóbbi félév alatt bejárva az erdődi uradalmat, melynek vezetését bold. Alajos unokatestvérem özvegyétől vettem át, azt a szomoru tapasztalást szereztem, hogy ott a világi papság nem teljesiti hazafiui kötelességét. Szégyennel legyen mondva, nem egy, de számtalan faluban németül prédikálnak, magyarul egy esztendőben csak négyszer! Az odavaló papsága felszólitások, sőt a falubeli sváb lakók saját kérelme daczára sem akarja e szokását megváltoztatni. Igy Erdődön melyre nekem is büszkének kellene lennem, mert a predikátumukban is szerepel, azon a helyen, hol Petőfi Sándor legremekebb verseit irta, csakis négyszer prédikálnak egy évben magyarul! Van e vidéken plébános, a ki született magyar és a ki — mikor felszólitották, hogy magyarul prédikáljon, — azt felelte: „En nem azért vagyok itt, hogy magyarositsak, hanem hogy a vallást hirdessem." Egy másik világi pap, Nagy-Majthényban, mikor egy legény menyasszonyával hozzá ment és magyarul jelentette be neki, hogy össze akarnak kelni, azt kérdezte tőle, hogy vajjon nem tud-e németül? És mikor a legény azt felelte hogy tud: a pap összeszidta, hogy mért kotyog hát neki magyarul Mondom, ilyen papságért nem ürithetem poharamat. De ünnepélyesen felszólitom önöket, az itt jelenlevőket, hogy hassanak oda jó szóval, presszióval, ha kell erőszakkal, hogy e czudar uzus megszünjék. Mert ez nem az állam hibája, nem a kormányé, de a papsagé; ezen változtatni a papság, a püspök köteles; ezt a tisztesség, a honpolgári kötelesség érzete kell, hogy nekik parancsolja. Nemzetiségi politikáról beszéltünk. Hát va-e jogunk, birálni a kormány nemzetiségi politikáját akkor, mikor mi magunk eljátszuk a már meglevőt? A magyar nyelv után vágyódó svábokat nem adjuk meg kérelmükre sem a magyar prédikácziót, a pap kiszidja a magyarul beszélő hiveket. — Uraim! ez gyalázat! Vállvetve iparkodjunk terjeszteni a magyar szót; egyesiteni hazafiu érzésben az ország minden egyes lakóját — és csakis akkor élhet e nemzet ama reménynek, hogy egy napon teljesüini fog Arany János „A békekongresszus" c. versének eme passzusa:

„És lenne béke oly örök,
Miut isten szellemében,
Megkezdve itt — állandóul
Folytatva majd az égben!"

Külföld.

A helyzet Szerbiában.

A mozgalom az ország belsejében a regensségre nézve határozottan kedvezőtlen fordulatot vesz. Számos helység a belgrádihoz hasonló határozati javaslatokat fogadott el. A radikális Kragujevácz erélyesen tiltakozott a szabadelvüek vakmerősége ellen, kik a kormányt el merték vállalni, daczára annak, hogy tizenkét év alatt a skupstinában tizenöt mandátumnál többre nem birták vinni. Csupriában egy radikális választógyülés Katics elnöklete alatt erélyesen tiltakozott a minisztervalság imparlamentáris megoldása ellen. Egy jelenlévő paraszt dühösen igy fakadt ki: „A vá-

---

— Lehetetlen, . .

— Igenis, nem lehetetlen. Férjem özvegy ember volt, mikor hozzá mentem, 18 éves leánynyal, én akkor 17 esztendős voltam. Férjem meghalt, leánya férhez ment s férje most nekem udvarol. Ez az én történetem.

— Szomoru.

— Segitsenek. Férj kell nekem. Csak akkora is elég lenne, mint az öklöm; hadd mutatnám meg annak az embernek, hogy én is asszony vagyok.

Amint igy beszélt, csodálatos láz fogott el. Leborultam a szép szőke asszony elé:

— Nagysád! Ne üzzön el. Öné vagyok.

Felém nyujtotta bársony kacsóját s megengedte, hogy megcsókoljam.

Nagysád . . . de szabad becses nevét kérdenem?

— Hivj Euláliádnak.

— Ó Eluália! Légy enyém.

— Tiéd örökre . . .

Másnap a „Menyország"-gal egyszerre uj lap jelent mega „Pardicsom" czimmel. Hevesen támadtam meg a „Menyország" kárhozatos irányát s anyósokat magasztaltam, vezérczikkben, tárczában.

A hirek is csupa jószivü, nemeskeblü türelmes, jámbor, néma anyósokról szóltak.

A közönség a „Mennyország"-ot is, a „Paradicsom"-ot is örülten vette.

Harmadnapra megint irtam egy szám „Mennyország"-ot és egy szám „Paradicsom"-ot. Rutul összevesztem bennük önmagammal s szidták egymást a lapok iszonyuan. A városkában meg voltak győződve, hogy párbaj lesz a dologból; az egyes számok elárusitása töméntelen módon felszaporodott.

Egyszerre aztán vége szakadt mindennek. Hazajött a „Mennyország" szerkesztője. Nyilatkozott. Megtámadott. Nyilttérben leveleztünk mindaddig, mig a turpisság ki nem sült s megbukott a „Mennyország", de elveszett a „Paradicsom" is.

Mit volt tennem? Ifjusági hetilapot inditottam. Az előfizetési felhivás rendkivüli volt; az igéretek meg éppen. Nem képes naptár, történelmi arczkép-csarnok, vagy finom minőségü spárga. Régen érzett szükséget töltött be ez az igéret. Minden ifju előfizetőnek annyi költeményét teszszük közzé, ahány példányra előfizet.

Két hét mulva ötezer előfizetőm volt.

A „Pantheon"-nal, ez volt lapom czime, éppen semmi dolgom se volt. A feleségem protekcziója tehát bejuttatott városi tisztviselőnek s mivel ott sem volt dolgom, átvettem mellesleg a város hivatalos lapjának a szerkesztését s mert itt még kevesebb dolgom lett, megválasztattam magamat országgyülési képviselőnek, hogy éppen semmi dolgom se legyen.

E minőségemben egy fontos politikai nyilatkozatot tettem. Mikor ugyanis Tápén a választási határnapon nem volt választás, én is azt mondtam:

Tápéi csintalanság!

Sziriusz

lasztási küzdtéren a szabadelvüeket fülig el fogjuk ásni!"

A kolera.

— Legujabb hirek. —

Esztergomból jelentik, hogy ott Pándy György nevü földmives erös görcsökben tegnap hirtelen meghalt. A közönség körében az a hir terjedt el, hogy Pándy kolerában halt meg. A holttestet kivitték a városi kórházba, a hol Feichtinger dr és Haugh dr orvosok a hullát felbonczolták. Konstatálták, hogy a halált a lépnek és májnak elfajulásai okozták, s hogy epidemikus tüneteket nem találtak. Az egész tehát vaklárma volt.

A belügyminiszter rendeletileg intézkedett, hogy a Galicziából, Bukovinából és Németországból érkező idegenek Budapesten szigoru vizsgálat alá vétessenek. Az idegenek akár vendéglőkben, akár magánlakásokon vannak elszállásolva, öt napon át orvosi felügyelet alatt fognak állani és arra nézve, nehogy az esetleg magukkal hozott ragályt elterjeszthessék, minden óvintézkedést meg kell tenni a hatóságnak. A főváros törvényhatósága ennélfogva az intézkedések megtételére azonnal fölhivta az államrendőrséget s uj utasitással látta el a kerületi elöljáróságokat és orvosokat. De egyuttal értesitette a vendégfogadó- és fürdőtulajdonosokat s a magánlakásokat kiadó feleket, hogy mindenben a rendelethez tartsák magukat.

Belgrádból irják, hogy a szerb egészségügyi tanács elhatározta, hogy inditványozni fogja az Ausztria-Magyarországgal való közvetlen személykocsi-forgalomnak kolera-veszély miatt való beszüntetését.

Hamburgban tegnap déli 12 óráig az egészségügyi hivatalnál beérkezett jelentések szerint vasárnap 457 kolera-megbetegedés és 262 halálesetet, hétfőn — az eddigi adatok szerint 139 megbetegedést és 48 halálesetet számláltak. Az eddigi pótjelentéseket beleszámitva, a kolerában megbetegedett és elhalt egyének száma a következő: megbetegedett eddig összesen 2621, meghalt 989 egyén.

Hamburgban, mint a „Köln. Ztg." jelenti, a fekete himlö is fellépett. Schleswig némely városában azonkivül a tifusz is dühöng. A kolera felléptét Magdeburgban is konstatálták. Thornban tegnap egy munkás halt meg, mi alatt az elkülönitő intézetbe szállitották.

Aug. 30 iki kelettel még ezeket jelentik: Az elszállitott betegek és halottak száma augusztus 27., 28. és 29-én 806, 684 és 650 volt. Minthogy e számok mutatnak, arra lehet következtetni, hogy a **járvány kissé alább szállt.** Még bevárandó, vajjon a járvány ma nem terjedt-e a hömérsékelt emelkedése következtében. — Berlinből az e hó 29-én Hamburgban előfordult megbetegedések és halálesetek számát 447, illetve 179-ra teszik. — Ezen uj adatokat a hamburgi közönség a hatóságtól csak holnap fogja megtudni. — Altonában szintén a járvány csökkenése konstatálható. A városi tanács azon rendeletét, hogy az iskolák bezárassanak, a kormány nem hagyta helyben. Holnap ismét megkezdik a tanitást. A polgárság e miatt izgatott.

Londonban — mint onnan jelentik szintén fellépett, eddig öt kolerahalálozást konstatáltak.

Londonból továbbá hogy a „Helene" goeletten, mely Hamburgból jött és ma Gravesendbe vontatták, két koleraesetet konsatáltak. A hajót vesztegzár alá vetették, a betegeket kórházba szállitották.

Tanügy.

— **Az „Aradvidéki tanitó-egylet"** ez évben Aradon tartja huszonharmadik rendes közgyülését. A rendező bizottság a meghivót megküldte Aradvármegye területén müködő minden tanitónak tekintet nélkül arra, hogy tagja-e az egyletnek, vagy nem. Mert ezen egylet azon ritkák közzé tartozik, melyek önkéntesen alakultak s azért tanácskozó és hozzászóló vendégül szivesen lát körében minden tanügybarátot, kiválóképen pedig a tanitókat. A tárgyalásra kitüzött tételek azon része, mely az ünnepélyes ülésen kerül elő, általános érdekü és mindenkire nézve tanulságos. A praktikus kérdések pedig a tanitás eredményessé tételére fölötte fontosak. Az egylet körében az érdeklödés minden kitüzött ügyre annyira élénk, hogy már eddig huszan vannak a kik bejelentették a tárgyalásban való részvételüket. Kik még óhajtanak jelentkezni, tegyék meg szeptember 10-ig, ugy azok is, kik önálló felolvasással vagy értekezéssel akarnak fellépni, hogy a nagygyülés rendezése ne legyen valamikép feltartóztatva. A bejelentéseket az egylet elnöke, Mádai Mátyás fogadja el.

— **A kecskeméti ev. ref. jogakadémia.** a beiratások az 1892/3-ik tanévre szeptember 1-én veszik kezdetöket és 8-ikáig tartanak; folyamodás utján, nyomós okokból későbbi felvételek is eszközöltetnek. A kecskeméti jogakadémia, ép ugy mint a királyi jogakadémiák, 8 rendes tanszékkel, és kiváló tanerökkel van berendezve, a specziál-kollegiumok elöadásával pedig 7, miniszterileg megerösitett magántanár foglalalkozik, A jogakadémia igazgatója Kovács Pál dr. ny. r. jogtanár.

A beiktatási dij a kecskeméti jogakadémián 4 frt 20 kr., a tandij félévre 15 frt, egész évre 30 frt; ezenfelül semmiféle iskolai dij nem szedetik.

Időjárás.

Légnyomás: reg el 7 órakor 762.2 mm., délután 2 órakor 760.1 *Hőmérsék* reggel 7 órakor C° + 22.1, délután 2 órakor C° + 32.1. *Szél iránya és ereje:* reggel 7 órakor K. 5. délután 2 órakor DK. 6. *Felhözet:* reggel derült, délután többnyire derült. *Csapadék* az utóbbi 24 órában: 0 milliméter.

Négy aradi férj összeesküvése

— Igy történt. —

Nem csak Mátyás király idejében történik olyasmi, hogy a róka csukát akar fogni és aztán — a csuka fogja meg a rókát.

A ki ezt nem hiszi, halgassa meg ezt az egyszerü történetet és aztán épüljön, okuljon belöle.

Négy férj találkozott a Pohl előtt.

— Furcsa! Mintha csak összebeszéltünk volna, hogy találkozzunk!

Ha már igy van, tegyük meg, hogy igazán beszéljünk össze.

— Mire nézvest?

— Mondok én valamit, szól az egyik. Véletlenségből mind a négyünk felesége —

— Feleségei! igazitja ki a másik.

De hisz igy poligámiát . . .

— Csönd, szól a negyedik, hisz igy nem tudjuk meg, hogy mire beszéljünk össze.

— Igaz, tehát mind a négyünk feleségei istentől jó hussal megáldotttak, nagy hajlamot mutatnak a hizáshoz. Már most nekünk azon kellene lennünk, hogy ezt a hizást megakadályozzuk.

— Helyesen, de hogyan?

— Fel kell kavarni a véröket.

— Dé mivel?

— A méreg bosszusággal. Határozzuk el, hogy ma egyikünk sem fog haza menni, hadd mérgelödjenek az asszonyok.

Viharos éljenzés követte ezt az inditványt.

El kell dönteni hogy ugy kell-e kimondani feleségei vagy felesége, mondá a társaság nyelvész tagja.

El is mentek, meg is vitatták. Csakhogy ez alatt az asztalok megteltek üres üvegekkel. Az üres üvegeknek pedig meg van a rossz szokásuk, hogy telitett állapotoktól lefelé menve éppen annyit veszitenek sulyokból mint a mennyit az általuk az agyba beszoritott szesztartalom sulyanyom. Igy magyarázná meg azt valahogyan Archimedes.

Igen, de a természet törvénye az is, hogy a hol sok a „spiritusz", ott a szellem lángol és hatalmas dolgokat produkál mondások és inditványok alakjában. Midön már másodszor megtelt és fogyott, megint megtelt üres üvegekkel az asztal, többé már nem vitatkoztak a „felesége vagy feleségei" felett, mert olyan állapotban voltak, hogy az egy feleséget is kettönek látták volna.

Hanem az egyikök harsogó hangon ezt az inditványt tette:

— Menjünk innen. Van egy eszmém.

— Lehetetlen! kiabáltak bele a többiek karban.

— De van: menjünk ki az utczára, fogjuk el az első kocsit a melylyel találkozunk, szállitsuk belöle erőhatalommal is azt a ki benne ül és ezzel a kocsival menjünk a Wittmannba.

Leirhatatlan lelkesedés követte ezt az inditványt. Fizettek és rohantak ki az utczára.

Egy zárt fiakkert éppen arra hozott a végzete. A társaság mint rablóbanda rohant a kocsi elé.

— Hó, megállj:

A kocsis megállott, mert már fogták a lovak zabláit, mig a legvállalkozóbb szellemü felszakitotta a kocsi ablakát és bekiáltott:

— Kiszállni!!

Ebben a perczben egy csattanás hallatszott, s bár a pofon ütött ember mit sem látott, de valószinüleg ismerte már a kezjárást, mert igy kiáltott:

— Jaj, a feleségem!

És csakugyan az illető felesége volt, a ki megunván otthon a várást és azt hivén, hogy férje mulat (jól hitte!) kocsiba vetette magát, hogy a férjét ott felkeresse.

És ime isten rendeléséből szépen megtalálta.

Igy ismétlödött még egyszer, bár modern formában a régi mese, t. i. a csuka-fogta róka históriája.

Időjóslás a mai napra.

A központi meteorologiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

Szeptember 1.

Változás nem várható.

Az

„ARADI KÖZLÖNY"

előfizetési árai:

Helyben házhoz hordva:		Vidéken szétküldve:	
Egész évre	12 frt — kr.	Egész évre	14 frt — kr.
Fél évre	6 frt — kr.	Fél évre	7 frt — kr.
Negyed évre	3 frt — kr.	Negyed évre	3 frt 50 kr.
Egy hóra	1 frt — kr.	Egy hóra	1 frt 20 kr.

Egyes szám ára helyben 5 kr, vidéken 6 kr.

Az előfizetési pénzek, valamint hirdetési és egyéb dijak az „ARADI KÖZLÖNY" kiadóhivatalának küldendők, ugyszintén ide utalandó minden ely ügy, mely a lap anyagi részét illeti.

Mutatványszámokat egy hétig ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal.

Az „Aradi Nyomda-Társaság".

HIREK.

Szeptember 1. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Egyed — Protestáns naptár: Egyed. — Görög-keleti naptár (augusztus 20.): Sámuel. — A nap kél 5 óra 20 perczkor, nyugszik 6 óra 39 perczkor.

Kölcsey-Könyvtár nyitva van hétfőn és szombaton 8—4-ig és pénteken 11—12-ig. Helyiség: polgári iskola. földszint.

Szeptember 3—5. A Rakodczay-társulat drámai előadásai az aradi szinházban.

Szeptember 5. Árlejtés a szegényekháza felépitésére a városnál.

Szeptember 9. Az aradi közjegyzői kamara ülése.

Szeptember 13. Esküdtszéki tárgyalás Reck Sándor ellen.

Szeptember 21. Az Aradvidéki Tanitó-Egylet évi nagygyülése.

Szeptember 25. Dessewffy megyés püspök Aradon bérmál.

Szeptember 26. Katonai lóvásár Aradon.

Szeptember 27. Barabás-Baráth sajtópör tárgyalása.

— **Személyi hirek.** Fábián László főispán Barlangligetről, hol családjával néhány hétig tartózkodott, hazaérkezett Aradra. — Metianu János aradi gör. kel. román püspök Nagyszebenből a román irodalmi egyesület közgyüléséről visszaérkezett székhelyére. — Lavotta Albert kir. alerdőfelügyelő a temesvári kir. erdőfelügyelőség vezetésével bizatott meg. — V. Szőts Gézát, lapunk egyik tárczairóját megválasztották Székesfehérvárra a kereskedelmi akadémiához tanárnak.

— **Ülés a megyénél.** Aradmegye központi választmánya ma délelött 10 órakor a széképület nagytermében ülést tart, melyen felszólamlások fognak tárgyaltatni.

— **Lichtenstein herczeg Aradmegyében.** Iltyó ura, Lichtenstein Alajos herszeg ma érkezik aradmegyei birtokára. A község ünnepélyekkel fogadja a birtokost, ki több heti tartózkodásra jön Iltyóra. Ott tartózkodása alatt, mint értesülünk nagy vadászatok is lesznek.

— **Megkezdődött az iskolai év.** Nagy foliansok széles bordái közé ma, nagyon sokszor ezt a képletes számot fogják irni: 1892/3. Ma kezdődik meg az iskolai év. A mával vége a gyorsan sürgő vakácziónak

Arad utczái piros-pozsgás vidéki apróságokkal telnek meg, ezek a piros-pozsgás fiuk a két hónap minden örümétől eltelve, itt-ott szemmel látható elérzékenyedéssel baktatnak a tudományok szentélyei felé. Ma és holnap a keresettség legnagyobb magaslatára jutnak a könyvesboltok, hol a szüri tisztaságu könyvek egész hadserege várja a diák Rontó Pálokat, meg egyuttal közülök azokat is, akik dédelgetett szeretettel fogják becsézni az uj könyveket. Aradon a mai nappal a hivatalos „szézon mort" véget ért. Az utczákon mindenütt elevenség. Bevándorlott apróságok élénkitik meg az utczákat s az ő jöttükkel a gondos szülők is megfordulnak Aradon, hogy a beiratás és elhelyezés gondjain átessenek. Mint minden évben, ugy ebben az évben is találkozunk az üzérekkel, kik mindenféle utakon és módokon a szülői gondok egy részét vállaikra veszik és a kosztosokat formálisan már az utczán elkapkodják. A sajtó évenkint felszólal e szeczifikus aradi viszásság ellen, inti is a szülőket, de figyelmeztetése csak részben vezet sikerre. Hogy pedig az ily utczai üzérkedés folytán, nem minden szülő gyermeke talál jó elhelyezésre, azt iskolai és egyéb tapasztalatok igazolták a multban és fogják igazolni — fájdalom! — a jövőben. Ezen pedig csak ugy lehet segiteni, ha az elhelyezés kétségtelen sulyos gondját a szülő a tanárokkal, igazgatóval osztja meg.

A városi elemi és polgári iskolákban ma kezdődik meg a beiratás. A lyczeumban már javában folynak a felvételi és pótvizsgálatok. A beiratások itt is ma kezdődnek és a héten be is fejeztetnek.

A „veni sancte" a gymnasium és reáliskola növendékeinek együtt lesz vasárnap reggel nyolcz órakor, utána a gymnásiumban a megnyitás is megtörténik; mig a reáliskolában a tanév meginditása hétfőn tartatik meg.

Az összes városi és elemi és polgári iskolák ünnepélyes „Veni sankté"-ja hétfőn lesz.

— **A „Neuman-alapitvány" kiosztása.** Neuman testvárek aradi szeszgyár czég által a gyártelepükön szerencsétlenül járt munkások gyermekeinek segélyzésére tett 10000 frtot alapitvány kamatai tegnap osztatták ki a polgármesteri hivatalban. Egyenkint 36—36 frtnyi segélyben részesültek Viczeticzky János Anna és Róza nevü árvái, Lénárd János és Péternevü árvái és Bencze István Mihály nevü árvája. Ezeken felül még 5 szegény gyermek részesült az alapitványból 50—50 frt adományban.

— **Népesedés.** Arad város területén az elmult héten született 14 fi és 14 nő, összesen 28; elhalt 17 fi és 14 nő, összesen 31. A születések évi aránya 31·2, a halálozásoké pedig 36·4 pro mille. Az összes halálozási esetekben a difteritisz 5 esetben volt halálos.

— **Védkötelesek figyelmébe.** Araváros hadjutaléxához tartozó 1874 évben született népfelkelők már összeirattak a városnál. Ezen védkötelesek felhivatnak, hogy a városi katonai ügyosztálynál mielőbb jelentkezzenek. A jelentkezés elmulasztása büntetést von maga után.

— **Uj iparvasut a megyében.** Herschkovits Ignácz megyebeli birtokos erdejébe Bajától a Musa erdőrészig uj iparvasut készül. Az uj vasut közigazgatási bejárása legközelebb megtartatik.

— **Tandijmérséklés.** A tandijmérséklésért folyamodók száma tegnap elérte a 900-at. A jelentkezés még folyton tart.

— **Épülő Arad.** Arad város épitészeti bizottsága ujabban a következő épitkezésekre adott engedélyt: Gömöry Gyulának Alsómolnár-utczai vendéglője átalakitására; Kohut Nándornak a Kápolna-utczában egy földszintes lakóház és Fényes Kálmán drnak a Töltés-utczában egy nyaraló emelésére.

— **A meleg reczidivázik.** Az idő ismét gondolt egyet és tekintettel arra, hogy az emberiség nem izzadott eleget, ismét nyájasabb mosolylyal ölel körül. Ennek a nyájasságnak a következménye az, hogy tegnap ismét 27 fok meleg volt árnyékban. Az uszoda ázsiója ismét felszökkent, aminek az idén ugyancsak jó szezonja volt. Szerencse, hogy az esték kellemes hüvössége teljesen lehüti a nappal eltikkadt emberiséget.

— **Jönnek a katonák.** Háziezredünk most tartja Gurahoncz és Borossebes közt zárgyakorlatait, melyek szemptember hó 7-én befejezést nyernek. Az ezred 8-án indul Silingyiára és Világoson át 10-én délbe érkezik Aradra. A csengő zeneszóval érkező katonák bevonulását bizonyára sok nép fogja végignézni.

— **Körülvágott öcska bankó.** Payer Károly templom-utczai kereskedésébe tegnap egy asztalos inas tért be a gazdája megbizásából egy tizest felváltani. Payer készséggel váltott s adott a tizesért 9 frtot és egy öcska bankót, amely körül van vágva, hogy éppen olyan kicsiny legyen, mint az uj. Az inas másikat kért, nem kapott. Az ügy a kihágási biró elé került, hol Payer a tizes felváltását tagadja. Ki fog derülni a titok.

— **A soborsini „Czukorhegy" omlása.** Mesterséges romboló eszközök pusztitják a soborsini Czukorhegyet, melyre nem kevesebb hivatás vár, mint hogy belőle kierősitsék a szegedi rakodó partot. A szegedi rakodó part épitője ugyanis a soborsini hegyből bányászta ki a gránitot és pedig oly nagyban, hogy e miatt a czukorsüvegü hegy formája is valószinüleg szenvedni fog. A jövő század már csak mesékből tudja meg, hogy Soborsinban valamikor olyan hegy is volt, a mely czukorsüveghez hasonlitott.

— **A Hirsch iroda titkáraul,** mint egy fővárosi lapban olvassuk, Rozenberg Lipót, az aradi hitközség jegyzője neveztetik ki.

— **Csőd Drauczon.** Mint egy fővárosi lapban olvassuk, Drauczon Schwarcz Ignácz és fia drauczi czég ellen csődöt kértek. A passzivák nagyon jelentékenyek.

— **Vipera aradmegyében.** Iltyoról jelenti levelezőnk, hogy ott ujabban ismét viperamarás történt. Egy erdőben kóborgó szegény czigányasszonyt mart meg a vipera; marása halálos volt. Egy ilyen, szintén embert megölt vipera jelenleg Atlasz dr soborsini orvos tulajdonában van, ki a félelmetes állatot preparálta.

— **Diák vásár.** A tanév pár nap multán megkezdődik. Ez nem csupán a tanintézetek igazgatóságainak kommuniké jéből tudható meg, hanem annál inkább a Petőfi-utcza mozgalmas életéből. Ez a derék, történelmi nevezetességü utcza most telve van apró diáknépséggel. Kiki a mult évben öcskává magolt könyveit árulgatja. Aki nem hiszi, hogy a magyar emberben van elegendő kereskedői véna, menjen a Petőfi-utczába és figyelje meg a diák-vásárt, aztán próbáljon alkudni egy öcska könyvre: ugy rátukmálják, hogy észre se veszi mikor már — fizetni kell.

— **Tüzoltóegyletek alapszabályai.** Az apátfalvai önkéntes tüzoltó-egylet alapszabályai, 63.970. szám alatt és a széplaki önkéntes tüzoltó-egylet alapszabályai a m. kir. belügyminiszter által, f. évi 63.946. szám alatt, a bemutatási záradékkal ellátattak.

— **Erdőégés Apátinban.** Szulkowszky József Maria herczeg apáti-i uradalmában a Regyis nevü erdő — mint levelezőnk irja — vasárnap ismét kigyuladt. Délután 4 órakor vették észre a vészt. Apátiból és a szomszédos községekből nagy néptömeg ment ki a helyszinére s kisérelte meg az oltást. Nagy erőfeszitéssel este 9 órára sikerült is a tüz tovaterjedését meggátolni, de a kigyuladt terület még égett. A dühöngő elemet csak kedden délután sikerült az égő fatömbök szétvetésével teljesen lokalizálni.

— **Veres verekedés.** Pay Petru csősz egy ellopott dinnye fölött összekülömbözött Grozdi Leonti és Grozdi Tyilku szabadhelyi lakosokkal. A nézeteltérésből verekedés támadt, a melynek az lett a vége hogy a két Grozdi testvér alaposan elverte Payt. Az orvos könnyü testi sértést konstatált. A verekedők lakat alatt vannak.

— **Kik vannak Előpatakon?** Kabdebó Kálmán világosi főszolgabiró, Krausz Jakab ig. tanitó Világosról, Abray Lajos ker. akadémiai igazgató, Gruber Gyula, Brunner C. és családja. A fürdővendégek számai 1221.

— **A K betü.** A tegnapelőtti tápéi választáson történt. Kikiáltt a választók közé a jegyző?

— Van-e még K betü?

Az utolsó sorból jön meg a felelet.

— Van!

— No gyék kend elé.

A polgártárs eléczammog:

— Hogy hívják?

— Csák.

— **A braziliai konzul Aradon.** Tegnap a város pompás Nóniusára nem rakták rá a sallangos hámot, sőt még az ünneplő János se vette fel azt a paszomántos magyar attilát mely ide oda oly sok dicsőséget szerzett már a nyalka test és diszőrségnek; mégis nem kisebb vendéget látott tegnap Arad, mint Don Pedró braziliai császár saját külön magántitkárát. Az igazat megvallva, sajátszerü omnibuszon fáradt el az idegen potentát: zsuppon. Egyenesen Budapest fő- és székvárosból indittatott e kis körutra, minekutána bizalmas bevallásai némi kételyeket támasztottak a fő- és székvárosi policziában, hogy nekünk diplomácziai tárgyalásaink lehetnének a braziliai kitünőséggel, sőt a nagy férfiu Aradot vallja szülőházájául és minekutána érték eltávolitása manöverekben való szándékosságot fedeztek fel a consulban. A zsuppon való kéjkirándulás következtében azonban még ennél is egyéb dolgok sültek ki, nevezetesen, hogy a braziliai császári titkár ugy beszélhet az ő különleges rangjáról mint a közbaka a tejfeles kávéról, mert ő bizony Braziliában csak képzeletben járt s a valóságban még átlag akkor állott e csodás birodalomhoz legközelebb, mikor a — Bazilikában megfordult.

A rendőrség az iránt kérdezett tőle felvilágositást, hogy mióta van Braziliában állami szolgálatban, — erre vitézül igy felelt a nagy ember:

— Oh már jubiláltam is. Most is Don Pedró adott két heti szabadságot.

— De hiszen Don Pedró már meghalt!

— Nem vagyok róla hivatalosan értesitve — vágta vissza a konzul.

— Nem is Don Pedró adta magának a szabadságot, hanem Don Bajuszpedrő, — mondták a rendőrségnél élczelődve.

. . . És miután a titkár ur Paulison látta meg először az eget, oda is zsuppon küldik el a szükebb honi hazába.

— **A kánkán.** Épületes jelenet szemtanui voltak tegnap délelőtt az Andrássy-téren sétálók. Kokos Klára 92 éves czigányasszony szolgáltatta a látványossat. Berugott czudarul s azután neki állt kánkánt tánczolni. Botrányos viselkedéséért a torony alá vitték, a hol a kihágási biró lehütötte a tánczolhatnékját. Az agg tánczosnak 9 leánya s 27 unokája van. Bizony lemondhatna már a táncz élvezetéről rendőri beavatkozás nélkül is.

— **Talált csikó.** Gahalla József egy fél éves jegytelen fekete méncsikót talált Glogováczon, melyet igazolt tulajdonosa a község elöljáróságától átvehet.

— **uj üzlet.** Márkus Lajos aradi czégnek lapunk mai számában megjelent hirdetésére felhivjuk a közönség figyelmét.

Egyletek, Társulatok.

— **Az uj-szent-annai polgári kör** uj alapszabályokat állapitott meg, s ezen alapszabályok a kir. belügyminiszter által jóváhagyva s illetőleg a szabályszerü bemutatási záradékkal ellátva lett.

Szinház.

— **Szintársulatunk uj tagjai.** Mint jó forrásból értesülünk, Aradi Géza uj tagokkal óhajtja a szintársulatot szaporitani. Értesüléseink szerint a következő uj tagokat szerződtette a legközelebb az igazgató. Hősnőnek Bátori Ilont a szinésziskola végzett növendékét, szerelmes szinésznek Góth Sándort, segéd szerelmesnek Szalkayt. A kart megerősitik. A bariton szerepkörre az elhunyt Aradi végakarata szerint alkalmas egyént keresnek.

— **A szegedi szintársulat** már szervezve van a jövő szezonra. A társulat névsorából első sorban ismerőseinket mutatjuk be: Brez-

nay Géza, Péchy Kálmán, Polgár Sándor, Daróczy Ilka, Doroghy Laura Tarassovits Margit, Sárdy Károly és Végh István. Ismerőseinken kivül a társulat még a következő tagokból áll: Ebergényiné Amália, Hentallerné Pauli Mariska, Honti Mari, Horváth Paula, Holéczy Ilka, Kalmár Piroska, Kocsis Etel, Kállay Lujza, Kömivesné Anna. H. Lévay Berta, Pákey Margit, Somogyiné N. Julia, Szolinszky Olympia, Balla Kálmán, Berényi Géza, Csiky László, Dálnoky János, Desztéri Gyula, Földváry József, Hatvani Ede, Hegyessy Gyula, Perény József, és Szentmiklósy Béla.

— **Aradi ismerősök a debreczeni szinpadon.** Névsorát is ma vettük kézhez. Ott is számos ismerősünk van, a kiknek névsorát a következőkben adjuk: Angyal Ilus, Bácsné Maár Julia, Locsarekné Gizella, Pártos Etel, Örley Flóra, V. Margó Célia, Balassa Jenő, Bács Károly, Fenyvessy Emil, Paterdy Sándor, Rónaszéki Gusztáv és Szendrey Mihály.

Törvényszék.

— **Százhatvannégy tanu egy sajtópörben.** Reck Sándor, az aradi esküdtszéki tagok előtt már ismert, volt susanoveczi községi jegyző tegnap tanukihallgatás iránti kérvényt nyujtott be az aradi törvényszékhez. Nem kevesebb mint százhatvannégy tanu kihallgatását kéri azon sajtópörben, mely az aradi esküdtszék előtt e hó 13-án fog lefolyni. Ha a törvényszék e kérelemnek helyt fog adni, akkor legalább is két napos sajtótárgyalásra van kilátás. Mint olvasóink tudják, e pört az aradi ügyészség hivatalból inditotta Reck Sándor ellen, mert Joanovits Sándor rékasi szolgabiróról olyan dolgokat közölt, melyeket, ha valótlanok, minden megtorlás nélkül hagyni nem lehetett. A harmadik negyedbeli esküdtek ezek szerint nehéz két napnak néznek elébe; főleg, ha a mostani kánikulai forróság éppen nem akar addig engedni.

VEGYESEK.

— **Alkalmaskodás.** Szobaleány: „A nagysága azt kérdezteti, vajjon a gyógyterem a mai estélyen villamosfénynyel vagy gázzal lesz-e megvilágitva?“ — Pinczér: „Persze hogy villamosfénynyel — miért kell azt már most tudnia?“ — Szobaleány: „No, mert a nagyságának e szerint kell az arczszinét berendeznie.“

— **Megörült a vasuton.** Egy debreczeni uri asszony utazott a mult vasárnap Beregszászra, rokonait meglátogatni. Mikor Nyiregyházán tul jártak, utitársai rémülve látták, hogy a hölgy hirtelen felugrik, kidobálja ékszereit az ablakon, azután letépi magáról a ruhát, kiabálva, hogy ő meg akar fürödni a sóstóban. Fejével betörte a kocsi ablakát s ki akart ugrani, de utitársai lefogták. Külön kocsit adtak ezután neki s a kalauz felügyelete alatt szállitották Beregszászra, a hol rokonai gondozására bizták. Két nap alatt a beteg egészen lecsillapodott, ugy, hogy visszavitte lehetett vinni Debreczenbe. Azt hiszik, hogy a rettentő hőség idézte elő a szegény idegbajos asszony rohamát.

— **Az agyonlőtt kerülő.** Daróczon, Gömörmedyében, folyó hó 23 án éjjel a földbirtokos cselédségének sertéseit két tolvaj el akarta hajtani s épen a kukoriczapásztor házikója mellett haladtak el, mikor a czigány-csősz, Gabori Miksa, kiment utánuk s meg akarta akadályozni a sertések elhajtását. Az egyik tolvaj erre hogy a csősz el ne árulja őket — fegyverét rászegte s hátba lőtte. A szerencsétlenül járt Gabori kerülőt haldokólva szállitották Rimaszombatba, de utközben — mint tudósitonk irja — kiszenvedett. A csendőrség vezetője, Edvy István hadnagy a nyomozást meginditotta s az elhajtott sertéseket meg is találták Darócz közelében az erdőben, a tetteseknek azonban eddig semmi nyomuk.

— **A franczák és a francia nyelv egy század alatt.** A XVIII. század elején, Középés Nyugat-Európa körülbelül 50 millió lakost számlált. Franczia ország e számhoz 19 millió 600,000-rel, vagyis 39 százalékkal járult: a franczia nyelv akkortájt általános nyelv volt, befolyása népességének számával egyenes arányban állott. 1789-ben, vagyis a nagy franczia forradalom előestéjén, az európai nagyhatalmak népessége, Oroszországgal együtt 96 milliót tett, — Moreau de Jonnés, a statisztika megállapitójának számadásai szerint. Franczia ország e számban csak 26 millióval, vagyis már csak 27 százalékkal szerepelt. 1865-ben ujabb deficzit konstatálható: Franczia ország 29 és fél milliója már csak 20%-át teszi a 139 millióra nőtt európai lakosságnak: holott XIV. Lajos halálakor, vagyis egy századdal előbb Franczia ország még harminczkilencz százalékát tette az európai népességnek. Ma ez az arányszám ismét felére olvadt: Franczia ország harminczhét milliója, a kétszázhetven millióra nőtt európai lakosságnak már csak tizenhárom százalékát teszi. Még 1789-ben, Voltaire és Rousseau nyelve anyanyelve volt Európa lakossága huszonhét százalékának. Mi meglepő volt tehát abban, hogy akkortájt Európa intelligenciája is törekedett e nyelven beszélni?! Ma negyvenhat millió ember beszél franczául, de ezek mind franczák. Még mindig sok millió beszéli ezeken kivül a franczia nyelvet, mely nem olyan elterjedt ugyan, mint az angol, de még mindig világnyelv, s alkalmasint sokáig is az marad.

— **Csodálatos körök.** A tudósitás, melyet az „Ulmer Zeitung“ 180. száma az anthropológusok egy üléséről hoz, szól a többi között oly talált agyagedényekről, melyeknek ékitését: „Vonalok, pontok, háromszögü és négyszögü körök képezik.“ Elődeink tehát e szerint ismerték volna a kör quadraturáját, csakhogy a dolog — sajnos! — ujra feledésbe ment.

— **Egy apa rémes tette.** Megrenditő családi szerencsétlenségről ad hirt egy firenczei távirat, mely az egész várost izgatottságban tartja. Angiolo Mihály táviróellenőr ugyanis annyira kétségbeesett felesége nehány nap bekövetkezett halálán, hogy ma, mielőtt apósa megakadályozhatta volna, ölébe fogva ötéves és hároméves kis gyermekeit, ezekkel együtt levetette magát a negyedik emeletről. Ugy az apa, mint a két gyermek szörnyet halt. Azt hiszik, hogy a boldogtalan férjet hirtelen őrültség szállta meg a felesége után való végtelen bánatában s ez állapotban követte el rémületes tettét.

— **Cabinet asszonyok nélkül.** Londonból irják a „Frkft. Ztg“-nak: Az uj angol cabinetre ráillik Gambetta mondása: „Ilmanque des femmes“. Az előbbi cabinet gazdag volt asszonyokban, kik, mint lady Salisbury, lady Cadogan, lady Londonderry és lady Zetland, a fashionable társaságban hangadók voltak. Az uj minisaterium e tekintetben nem vetekedhetik az előbbivel. Gladstonené asszonyt magas kora természetesen sok társasági kötelezettség alól menti föl, migla külügyi és belügyi miniszterek, valamint Irhon helytartója — özvegyek. A reprezentálási kötelezettségek sulya tehát lady Riponra és lady Spenczerre esik.

— **Hamisitott ötvenesek.** Zágrábból jelentik, hogy ott rajta kaptak egy asszonyt, a ki hamisitott bankjegyet akart beváltani. Rögtön letartóztatták és férjének lakásán, ki Zágráb mellett vasuti munkás, azonnal házkutatást tartottak. Különböző helyeken elrejtve, tizenhét darab szabadkézzel rajzolt, de csalódásig eredetinek látszó hamisitott ötvenes bankót találtak, a milyenek már hosszabb idő óta forgalomban vannak a horvát vásárokon. Azt hiszük, hogy ezen hamisitott bankjegyek egy már több izben megbüntetett zagoriai hamisitótól származnak.

— **A gyarmatositó társaságok.** Hogy a gyarmatositó társaságok mily csodaszerü eredményeket érhetnek el, arról legtöbbet Németország és Anglia tudna beszélni: mert hisz Kelet-Afrikának felosztása tulajdonképen nem egyéb, mint a német és angol gyarmatositó társaságok hóditásainak rendezése. A gyarmatositó társaság mint magánvállalat kereskedelmi és közigazgatási monopóliumot kap kormányától, teszem egy alig ismert afrikai területre nézve. Telepet alapit, védekezik tehetségéhez képest, lassan-lassan belebb szoritja a bennszülötteket és erőlködve terjeszkedik minden irányban, mig végre — jószerivel avagy erőszakkal — az anyaországnál is nagyobb birodalmakat hasit ki a vad fejedelmek birtokaiból. A gyarmatositó társaság magánvállalat: a mit kormány meg nem engedhet magának, azt a társaság megteheti, legalább megkiserelheti; mig utját nem állják. A központi kormány nem felelős cselekedeteiért: dezavuálja a társaság eljárását, esetleges erőszakoskodását és a világ még dicsérettel halmozza el mérsékelte és méltányosságáért. De ha senki sem szól közbe, mindaz, a mit a gyarmatositó társaság szerzett, szépecskén az anyaország javára van szerezve, minden költség és koczkáztatás nélkül. Franczia ország e tekintetben nem oly élelmes. Társulatainak nem adott holmi investitura-féle dipranmát, mi a létesitett telepeknek hivatalos szint adott volna. És miért nem tette? Azért, mert Franczia ország közfelfogásával — vagy ha ugy akarjuk, előitélettel össze nem egyeztethető, hogy a kormány — a nemzeti szuverénitás megsértése nélkül — bármily cseklyl, akár csak egy hüvelyknyi területet is átruházhasson másokra, magánosokra.

— **Rövid hirek.** Sátor-Alja Ujhelyen mint tudósitónk irja, e hó 27. és 28-ika között éjjel Rácz vasuti ellenőr lakásába ismeretlen tettesek betörtek. És onnan nagymennyiségü ékszert elvittek. — Csarnaszó községben, mint nekünk irják, Kása János parasztgazdát korcsmai czivódás közben egyik szomszédja ugy ütötte fejbe, hogy menten öszszerogyot. A sulyosan sérültet kórházb szállitották. A tettest elfogták. — Jászfényszaruban Rimóczy Jánost 26 éves földmivest e hó 26-án a mezőről való hazamenetele közben a villám agyonsujtotta. — Kis-Komáromban Takacs János, Anna nevü kisleánykája e hó 17-én a szobából levő forró viszszel telt edénybe esett s annyira öszeégette magát, hogy másnap meghalt. — Pinkamindszen Tamás Ferencz, molnár házában 19-én éjjel tüz támadt és az egész malom porrá égett. A kár 20.000 frtira 10.000 forintig biztositva volt. — H.-Szoboszlón két hét alatt nem kevesebb mint husz tüzeset volt. A gyujtogatót, Lovács János személyében elfogták. — Pozsonyból táviratozza tudósitónk, hogy ott egy postahivatalnok meg egy jogász közt véres párbaj volt ma a katonai lovaglóiskolában. A jogász sulyosan megsebesült. — Podskalban nékány nap előtt egy tutajos a menyegzőjét tartotta a templomban. Egyszerre a menyasszony egy szép fiatal nő, iszonyuan kezdett, sikoltozni Eleinte azt hitték, hogy talán ittes, de csakhamar rájöttek, hogy hirtelen megörült. Az örültek házába szállitották.

— **A czár orvosa meghalt.** Pétervárról távirják: Obermüller dr. a czár házi orvosa néhány nappal ezelőtt meghalt. Obermüller a Bécs mellett fekvő Badenben született s már II. Sándor czárnak házi orvosa volt s e minőségben különösen a török és krimi háborukban tüntette ki magát.

— **Az amerikai czigányháró.** Wanamakernek, az ismert amerikai millomosnak fia Párisban járván, annyira beleszeretett a magyar zenébe, hogy a Balogh-féle banda hat tagját a primással együtt megfogadta fényes föltételek mellett házi zenekarának. A czigányoknak, a kik októberben mennek az ő „czigányháró“-jukkal Amerikába, nyilvánosan fellépniök nem szabad, csupán Wanamaker termeiben fognak játszani. Gazdájuk fényes operett-kosztümöket szabatott rájuk, melyeket ő czigány nemzeti vi seletnek nevez.

Utolsó posta.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tudósitása. —

— augusztus 30.

— **Érdekes leletre** bukkantak az elmult héten a kutasi határban egy homokbuczka oldalában. A lelet asszonyi csontváz; lehet 7—800 éves és a mellette talált arany és ezüst ékszerek azt bizonyitják, hogy az illető fejedelmi személyiség lehetett. A leletet a városi rendőri hivatalban őrzik s hihetőleg az ev. ref. főgymnasiumban fogják elhelyezni.

Táviratok.

Meghalt iró.

Budapest, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Törs Kálmán iró, volt országyülési képviselő a hirlapirók nyugdijintézetének alapitásától kezdve alelnöke, hosszas szenvedés után meghalt.

—

Intézkedések a kolera ellen.

Budapest, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) A belügyminiszterium mindinkább a terjedő kolera elleni óvintézkedések mikénti végrehajtásáról közvetlen meggyőződést akarva szerezni, a közegészségi felügyelőket a határszéli megyékbe küldte ki. Minden nagyobb községben az állapotokat megvizsgálják és napról-napra bejelentik a hiányokat. Szapáry belügyminiszter saját elnöklete alatt országos központi járványbizottság felallitása iránt intézkedett. A járványbizottság a fontosabb kérdések felett tanácskozik a teendőkre nézve javaslatokat tesz; hasonló járványbizottságók szervezése törvényhatóságonként terveztetik.

Kolera nostras Temesmegyében.

Temesvár augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Temesmegye Moritzföld községben egy szolgánál kolera nostrast konstatáltak. A beteg aligha lesz megmenthető.

Tüzvész.

Sopron, auguztus 31. (Saját tud. táv.) Széchény községben tegnap nagy tüz pusztitott. Számos család hajléktalan lett és koldusbotra jutott. A tüz gyujtogatásból keletkezett.

Haláleset.

Bécs, Moser titkos tanácsos osztr. magy. bank volt kormányzója ma délelőtt Presburgban meghalt.

Kolera Berlinben.

Berlin, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Az éjjel ismét több koleragyanus embert vittek a Lazarethbe. Egyiken ázsiai kolerát konstatáltak.

Berlin, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Frohnert asszony, aki pár nappal ezelőtt Hamburgból utazott ide és ázsiai kolerába esett és Konnery munkás meghaltak. Ma huszonnégy ember megbetegedett koleragyanus tünetek közt. Harmincz ember megfigyelés alatt áll.

Kolera Londonban.

London, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) A «Peregrine» gőzhajó fedélzetén, mely Hamburgból érkezett ide, két koleraesetet észleltek.

London, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Tcheramból jelentik, hogy a kolerejárvány csökken. Tegnap 200 ember halt meg. Hamadatban és Harvieban a járvány hevesen pusztit.

A kolera Párisban.

Páris, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Mult éjjel 18 embert vittek a kórházba, kik legujabban kolerába estek. Hatan közülök meghaltak.

Kolera Liverpoolban.

Liverpool, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Négy orosz emigráns kolerába esett. Kórházba vitték őket.

Kolera Amerikában.

New-York, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) A kolera New-Yorkban, Bostonban és Havannában is kezd fellépni.

Vasuti baleset.

Brüssel, augusztus 31. (Saját tud. táv.) A brüssel-antwerpeni vasutvonalon tegnap este két vasuti baleset történt, melyek azonban szerencsére csak az anyagokban okoztak kárt.

Raktártüz.

Brema, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Hajnali 4 órakor a Freibezirk 4. számu raktárában, melybe gyapot volt beraktározva, tüz ütött ki délelőtt. A tüz nem terjedt tovább.

Ferdinánd fejedelem a kiállitáson.

Philippopol, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Ferdinánd fejedelem ma ismét megjelent a magyar kiállitási pavillonban, hol több mint egy óra hosszat időzött. Különösen nagy érdeklődéssel szemlélte meg a fejedelem Mauthner Ödön magkiállitását, valamint a Walser, Nedelko, Reichl és társa, stb. czégek kiállitásait és Kovács dr kiállitási biztos előtt ismételten a legmelegebb módon adott kifejezést elismerésének, a magyar kiállitókat kiváló kitüntetéssel halmozta el. Körutja közben egy müvészi kidolgozásu ezüstserleget vásárolt a fejedelem s azt az ép itt időző magyar irónak, Strauss Adolfnak ajándékozta.

Nagy tüz.

Iserdolm, augusztus 31. (Saj. tud. táv.) Itteni »Graf von der Mark«-hoz czimzett szálló ma éjjel földig leégett. A lakókat csak nagy nehezen lehetett megmenteni. Két szinész a tüz alkalmával kiugrott az ablakon és életveszélyesen megsérült. Három szobaleány a tüzben lelte halálát.

Közgazdaság.

Szőlőkultura a szomszédban. Emlitettük, hogy Temes megyéből a kubin. és fehértemplomi járás 16 községe és Torontál vármegye 3 községe folyamodott a földmivelésügyi m. kir. miniszterhez, hogy engedje át nekik szőlőültetésre és legelőre a Temes vármegye déli részén levő u. n. deliblati 25,000 holdas kincstári homokpusztát, s hogy a miniszter teljesiteni óhajtván a községek kivánságát, a szükséges tárgyalásokkal megbizta Fejér Miklós államtitkárt. Fejér államtitkár tegnap Temesváron időzött és a homokpuszta felosztása tárgyában behatóan értekezett a kincstár szakközegeivel. Az értekezleten, melyet az államtitkár szállásán, a „Rudolf trónörökös„ szállóban tartottak meg, részt vettek: Pálffy Elemér országgyülési képviselő, ki az ügy sikeresitése érdekében fáradhatatlanul közbenjárt a miniszteriumnál, Kohányi Mór kir. kincstári ügyész, dr. Lászlóffy István kincst. alügyész, Balás Pál orsovai erdőmester, Mátyus András deliblati főerdész és Engelbert főerdész. Fejér Miklós államti kár a bizottsággal október hónapban kimegy a helyszinére, hogy megállapitsa, miként eszközltessék a homokpuszta felosztása. A deliblati homokpuszta felosztása nagy jelentőséggel bir a délvidék és különösen Temes vármegye pusztulófélben levő szőlő termelésére nézve. Egészen uj, a phylloxerának ellentálló területek nyilnak meg a szőlőtermelés számára, s a községek, melyek a homokpuszta egy-egy részét kapják előrelátólag jó hasznot fognak huzni belőle. Az uj szőlőterület nem lehetetlen, hogy a mi filloxera sujtott vidékeinkre is áldásos lesz, ha nagyban képes lesz filoxerának ellentállo vesszők termelésére.

Állategészség. Szent-Andráson — mint értesülünk — két ló takonykórban elhullott. Az óvintézkedéseket megtették.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén

Budapest, 1892. augusztus 31.

Magyar aranyjáradék 6%	—
Magyar aranyjáradék 4%	111.25
Magyar papirjáradék 5%	100.40
Magyar vasuti kölcsön	120.—
Magyar keleti vasuti államkötvény I. kibocsájtás	—.—
Magyar keleti vasuti államkötvény II. kibocsájtás	—.—
Magyar keleti vasuti államkötvény III. kibocsájtás	117.50
Magyar földtehermentesitési kötvény	—.—
Magyar földtehermentesitési kötvény záradékkal	—.—
Temes-bánáti földtehermentesitési kötvény	—.—
Temes-bánáti földtehermentesitési kötv. záradékkkal	—.—
Erdélyi földtöhermentesitési kötvény	—.—
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	—.—
Magyar szőlődézsmaváltsági kötvény	—.—
Magyar nyereménysorsjegy-kölcsön	142.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	136.50
Osztrák járadék papirban	95.75
Osztrák járadék ezüstben	95.50
Osztrák járadék aranzban	113.75
1860-ki államsorsjegyek	140.—
Osztrák-magyar bankrészvény	995.—
Magyar hitelbankrészvény	357.75
Osztrák hitelintézet részvény	312.60
Ezüst	—.—
Cs. és kir. arany	5.67
20 frankos arany (Napoleondor)	9.49
Német birodalmi márka	58.65
London	119.60
20 márkás arany	11.72

Szeszüzlet.

— Augusztus 31. —

Mai jegyzéseink: Készárú nagybanyers szesz 53.—, kicsinyben 58.50 hordó nélkül, per 100 liter %, beleértve 35 frt fogyasztási adót.

Budapesti gabnatőzsde.

— Az „Aradi Közlöny" távirati tudósitása. —

Budapest. aug. 31. d. u. 5 óra.

Gabona		Fa j	Irány-zat	100 klgramm frt
Nemes	Buza	bánsági	csend.	7.45— 8.15
		tiszavidéki	„	7.55— 8.25
		pestvidéki	„	7.50— 8.20
		fehérmegyei	„	7.55— 8.25
		bácskai	„	—.—— —.—
		észak-magyarországi	„	—.—— —.—
	Roza	—	szilárd	6.40— 6.55
	Árpa	takarmány	tanyha	5.30— 5.50
		égetni való	„	5.70— 6.20
		sörfőzdei	„	6.40— 7.50
	Zab		tanyha	5.40— 5.70
	Tengeri	bánsági	szilárd	4.85— 4.90
		másnemű	„	4.80— 4.85
	Káposzta-repcze		szilárd	10.70—11.—
	Köles	—	szilárd	—.—— —
Szokványgabona határidőre d. u. 5 órai árlat	Buza	tavaszra	tanyha	7.41— 7.42
		junius 1892	„	7.75— 7.76
		őszre	„	—.——.—
	Tengeri	máj.-jun. 1892	tanyha	4.88— 4.89
		szept.-okt. 1891	„	5.29— 5.31
	Zab	Bpest sz. tavasz	tanyha	5.45— 5.47
		„ „ őszre	„	5.69— 5.70
	Káposzta-repcze	aug.-szept. 1891	tanyha	11.10—11.15

Szerkesztői üzenet.

K. J. (Battonya.) Kéziratok megőrzésére és visszaküldésére nem vállalkozhatunk.

Idegenek névsora Aradon.

— Augusztus 31. —

Fehér Kereszt szálloda: Dr. Pécsy J. orvos, Temesvár. Marlinitcs N. földbirtokos, Arad. Incze Lajos vállalkozó, Nagyvárad. Dr. Pálmay István ügyvéd, Szeged. Ritter J. kereskedő, Székesfehérvár. Kolocskázy József magánzó, Békés. Szekárek J. kereskedő, Szt.-Anna. Dr. Mandovich ügyvéd, Nagykörös. Dr. Joó Imre ügyvéd, N.-Körös.

Vass szálloda: Br. Wazmer Adolf birtokos, M.-Bánhegyes. Bienenstock Jakab kereskedő, Butyin.

Nádor szálloda: Marton Gyula és neje, Alvincz. Csákvári Ilona magánzónő, Battonya. Fröhlich Pál, Becskerek. Özv. Papp Jánosné és családja, Baraczka. Wittmann János országgyülési képviselő, Elek.

Három Király szálloda: Zachariás Árpád jegyző, F.-N.-Tratos. Kirh János jegyző, Kétfél. Bika János jegyző, Ökrös. Posevitz N. postamester és leánya, Borzova. Kupecz István földmives, Arad. Mózes Mihály jegyző, Borossebes. Kádas Mihály birtokos, Kovácsháza.

Magyar Korona szálloda: Holyborn Károly uradalmi tiszt, Kisjenő. Markovits Ignácz szállitó, Budapest.

Czitronyi szálloda: Tuducescu János tanitó és családja, B.-Lippa. Iritz Adolf magánzó, Temesvár. Simonescu Sándor tanuló, N.-Szeben. Bredicean Tiberius tanuló, Lugos. Füredi Ede főerdész, Lippa.

KIS LOTTO.

Brünni:

30, 53, 18, 58, 5.

Felelős szerkesztő: **Vásárhelyi Béla.**

648—892. gazd. sz. 3—3

Árlejtési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke a szegények háza felépitésével kapcsolatos munkáknak külön-külön való elvállalása iránt f. évi szeptember hó 5-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár:

1. a kőmives munkára nézve	16707 frt	17 kr.
2. az ácsmunkára nézve	3574 frt	68 kr.
3. az asztalos munkára nézve	3168 frt	12 kr.
4. a kőfaragó munkára nézve	556 frt	20 kr.
5. a lakatos munkára nézve	2058 frt	22 kr.
6. a cement munkára nézve	777 frt	55 kr.
7. a bádogos munkára nézve	633 frt	44 kr.
8. a mázoló munkára nézve	339 frt	10 kr.
9. az üveges munkára nézve	345 frt	93 kr.
10. vaskemencsék szállitására nézve	530 frt	— kr.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10 százaléka készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésben részt lehet venni szóbeli és irásbeli ajánlatokkal.

Az irásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árlejtés megkezdése előtt nyujtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van s ha az ajánlattevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek, a költségvetés és tervek a gazdasági tanácsnok urnál és Jiraszek Lajos müépitész urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1892. évi augusztus hó 22-én tartott üléséből.

Kiadta:

Lőcs Rezső
aljegyző.

103791 | 92. sz. **M. kir. államvasutak.**

Pályázati hirdetés.

A m. kir. államvasutak igazgatósága a szombathelyi mühelyében szükségelt 1 drb 100 indicált lóerejü gőzgép, 2 drb 12·0 m² fütőfelülettel biró és Donneley-féle tüzelési rendszerrel ellátott csöves gőzkazán, 1 drb 5000 liter köbtartalmu előmelegitő,- egy drb 3500—4000 liter óránkénti teljesitményre szerkesztett Worthington-féle gőztápszivattyu a gőzgép és gőzkazánokhoz szükséges gőz és tápvezetékek, a két részből álló és összesen 157 m. hosszu transmissziohoz szükséges alkatrészek szállitása, a helyszinén való felszerelése és üzemképes állapotba való helyezése, valamint a gőzgép, előmelegitő, szivattyu alapozási és a kazánok befalazási munkáinak létesitése iránt ezennel nyilvános pályázatot hirdet. Az ajánlattételre szükséges müszaki leirások, az általános feltételek, az ajánlati minta, valamint a szállitandó gép felszereléseket általános elrendezését előtüntető vázlatrajz ezen hirdetés megjelenésének napjától kezdve az ajánlatok benyujtására alább kitüzött napig, naponta a hivatalos órák alatt a magyar kir. államvasutak gépszerkesztési szakosztályánál (Andrássy-ut 75. sz. III. emelet) betekinthetők, illetőleg ajánlatot tenni szándékozók által a magy. kir. államvasutak nyomtatványtáránál beszerezhetők vagy kivánatra az ezekért járó dij (85 kr.) előzetes beküldése mellett posta utján megküldetnek. Az ajánlatok lepecsételve ivenként 50 kros bélyeggel, valamint «Ajánlat a 103791 | 92. számhoz« felirással ellátva, legkésőbben f. é. szeptember hó 15-ig déli 12 óráig a m. kir. államvasutak gépszerkesztési szakosztályánál benyujtandók. Az ajánlatok a müszaki leirásban foglalt összes gépekre és alkatrészekre, vagy pedig azok esak egyes csoportjaira vonatkozhatnak. — Ajánlattételre a rendelkezésre bocsátandó ajánlati minta használandó. Az ajánlatban kiteendők:

1. A m. kir. államvasutak Szombathely állomására vám és bérmentve szállitandó, szombathelyi mühelyben felszerelendő és üzemképes állapotban átadandó gépek és alkatrészek darabonkénti, illetőleg 100 kilogrammkénti egységárai oszt. ért. forintokban. — Megjegyeztetik, hogy sem a szereléshez szükséges szerszámoknak Budapestről, vagy a m. kir. államvasutak más állomásairól a rendeltetési helyig való elszállitására szállitási dijkedvezményt sem pedig a szereléshez kiküldendő munkások, müszaki egyének és müvezetők részére szabad utazás nem fog engedélyeztetni. A szereléshez szükséges segédeszközök u. m. állványok, deszkák, kötelek, emelők stb. valamint a nehéz tárgyak emelésére szükséges napszámosok, szállitóknak a m. á. v. igazgatósága által dijtalanul fognak rendelkezésre bocsáttatni.

2) A megrendelés kézbesitési napjától számitandó legközelebb szállitási határidő, mely alatt szállitó az ajánlott gépeket és alkatrészeket szállitani, a helyszinén felszerelni és üzemképes állapotban átadni szándékozik. Figyelmeztetjük az ajánlattevőket, hogy a szállitási véghatáridőnek megállapitásánál tekintettel legyenek azon időre is, mely a tárgyaknak Szombathelyre való szállitására szükséges, mert az ez által esetleg beálló határidő tullépése, késedelemnek fognak tekintetni.

A magy. kir. államvasutak által elfogadott szállitási határidőnek be nem tartásáért szállitó által a következő pénzbirság lesz fizetendő. A gőzgép után naponta 10 frt. egy gőzkazán után 15 frt, a gőzszivattyu után 2 frt. az előmelegitő 1 frt, a gőz és tápcsövek 5 frt, a transmissió 15 frt.

Azon esetben, ha egy szállitó több tárgy szállitásával lesz megbizva, a birság külön-külön minden tárgy után lesz fizetendő.

3) A suly szerint fizetendő alkatrészek pontos sulyai. Az ajánlattevők által ajánlott és a magy. kir. államvasutak igazgatósága által elfogadott sulyokra nézve, ugy fel mint lefelé csak 5 % eltérés fog engedélyeztetni. Ezen megengedett határok között a kifizetés alapjául a tényleges suly vétetik számitásba.

Öt %-nál nagyobb eltérés esetén (ugy fel mint lefelé) az illető tárgyak átvétele megtagadható. Ha azonban a magy. kir. államvasutak igazgatósága azok átvételét elhatározná, akkor az öt %-nál nagyobb sulyu többlet nem fizettetik, az 5 %-nál kisebb sulylyal szállitott alkatrészeknél pedig a fizetés alapjául a tényleges suly vétetik számitásba. A darabonként fizetendő tárgyak sulyai az ajánlatban szintén kiteendők.

Megjegyzük, hogy az ajánlatokban kitüntetett sulyoktól 5 %-nál nagyobb eltérések, ugy fel mint lefelé szállitó által igazolandók, illetőleg kimutatandók azon okok a melyeknél fogva az eltérések beállottak. Ezen okok alapján a tárgyak átvétele visszautasitása iránt a m. á. v. igazgatóságának egyoldalu megitélése szerint káros befolyással lehet, jogában áll a m. á. v. igazgatóságának a gép átvételét megtagadni, Midőn azonban ezen sulykevesebblet a gép szilárdságára a m. á. v. igazgatóságának egyoldalu megitélése szerint káros befolyással nem bir, és a gép átvétetik a m. á. v. igazgatósága az 5 %-nál nagyobb sulyhiányának megfelelő értékét a szállitó érdemösszegéből levonni jogositva van. A levonás azon nyers anyag egységei alapján fog megállapittatni, mely anyagdól a gép tulnyomo része áll.

4) Ajánlattevők ajánlataikban kinyilatkoztatni tartoznak, hogy az ajánlott gőzgép indicált ló erőnkint és óránként hány kgr, gőzt fogyaszt, továbbá a gőz kazánokon fütőfelületenként rendes, nem megerőltetett üzem mellett 4·5 szeres elpárologtatási képességgel biró akna szénnel való tüzeléssel hány kgr. gőzt termel, végre pedig, hogy az ajánlott teljesitményekért szavatosságot vállalnak.

A magy, kir. államvasutak igazgatósága fentartja magának azt a jogot, hogy ha a megejtendő próbák az ajánlott teljesitményeket nem igazolnák, a meg nem felelő gépek beszerzése értékét a meg nem felelés mérvéhez képest leszálitassa.

5) Az ajánlatokhoz csatolandók az ajánlott gépek, kazánok és egyébb alkatrészek oly részletesen méretezett rajzai, hogy azokból az egyes szerkezetek pontosan megitélhetők legyenek. Az ajánlatokkal beterjesztett ajánlati rajzok, ajánlat tevőknek vissza nem fognak adatni. A szállitásokkal a gőzgép, a gőzkazánok az előmelegitő és trasmissió összes részlet rajzai is másolatban lesznek a magy. kir. államvasutak igazgatóságának átadandók. Bánatpénz fejében az ajánlott összegek 5 százaléka vagy készpénzben vagy pedig állami letétekre alkalmas érték papirokban az ajánlatok fent jelzett benyujtási határideje előtti napon déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak főpénztáránál leteendő. A szállitás oda itélése után, az oda itélés napjától számitott négy héten belül a figyelembe nem vett ájánlattevők bánatpénze viszsza adatik, a szállitással megbizott ajánlattevők bánatpénze pedig a szállitandó tárgyak ajánlati értékének 5 százalékára szállitatik le, a felesleg pedig szintén visszaadatik. A gőzgép a gőzkazánok és a többi alkatrészek a magy. kir. államvasutak szombathelyi mühelyébe való beérkezés, felszerelés és üzemképes állapotba való helyezés és az előirt teljesitményre s a helyes működésre nézve jó eredménynyel a m. kir. államvasutak költségére megtartott kipróbáltatás után azonnal ideiglenesen fognak átvétetni, és az azokután kijáró kereseti összeg az ideiglenes átvétel napjától számitott négy héten belül a m. kir. államvasutak főpénztáránál fog kifizettetni. A kifizetendő kereseti összegekből egy pro mille a magy. kiállamvasutak nyugdijra nem jogositott alkamazottjai külön segély alapja javára a magy. kir. államvasutak főpénztáránál le fog vonatni és visszatartatni. Szállitó a szállitott gépek, kazánok és egyébb alkatrészek szerkezetének helyességeért és teljesen megbizható müködéséért a kifogástalan kiviteléért, valamint a felhasznált anyagok jó minőségéért az ideiglenes átvételtől számitott egy évi jótállást tartozik elvállalni.

Ezen jótállási kötelezettség biztositása a letett bánatpénz a kereseti összeg folyósitása alkalmával annak 10 százalékára egészitendő ki. A biztositéki összeg a jótállás letelte után négy héten belül fog visszafizettetni, mindenkor annyiban, a mennyiben szállitó a jótállási kötelezettség alól feloldottnak lesz tekinthető. Szállitó beleegyezni tartozik, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága a megrendelt pépek és alkatrészek gyártását, szállitó gyárában saját közegei által ellenőriztethesse,

Per esetére aláveti magát ajánlattevő a budapesti VI. ker. kir. járásbiróság illetékességének. Az ügylettel járó bélyegilleték költségeket az illető viseli; az illeték az 1881. évi 26. t.-cz. 10. §-ában meghatározott módon rovatik le. A m. kir. államvasutak igazgatósága fentartja magának azon jogot, hogy tekintet nélkül az ajánlott árakra, a szállitással ajánlattevőket, az általuk ajánlott összes tárgyakra, vagy csak azok egy részére bizhassa meg, vagy ajánlatot nem tett más czégeket megbizhasson, végre pedig a szállitástól egészen eltekinthessen.

Az előirt feltételektől eltérő ajánlatok, továbbá olyanok, melyek nem a kitüzött határidőre érkeztek be vagy távirati uton, vagy élőszóval tétettek, végre pedig olyanok, a melyekhez az előirt bánatpénz be nem tétetett, figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1892. évi julius hó.

Az igazgatóság.

17120 | III szám. **M. kir. államvasutak.**

Hirdetmény.

A petrozsény-livazény-lupényi helyi érdekü vasut Lupény, Vulkán, Alsó Barbatény összes forgalomra és Livazény személy és podgyász forgalomra berendezett állomással f. é. julius hó 27-én a közforgalomra megnyittatott.

Arad, 1892. augusztus hó 19-én.

Az üzletvezetőség.

106405 | 1892. szám. **M. kir. államvasutak.**

Hirdetmény.

(Osztrák-magyar vasuti kötelék.)
(Gabonaforgalom.)

Dijszabás III. rész. 2. füzet és a IV. rész I füzetének I .pótléka.

F. é. szeptember hó 1-én életbelépnek:

1. A III. rész 2. dijszabási füzet az 1-ső külön dijszabásba tartozó áruknak közvetlen szállitására, egyrészt magyarországi állomások, másrészt a Ferdinánd császár északi, a kassaoderbergi vasut (osztrák vonalának) a morva-szilézia központi vasut, a cs. kir. osztrák államvasutak (Ebersdorf, Würbenthal, Kriegsdorf, Römerstadt vonalainak) és a szab. osztrák-magyar államvasuttársaság (Ansterlitz, Ungvár, Brod és Olmütz (kiz) Maglitz vonalainak) állomásai között,

Ezen dijszabás által hatályon kivül helyeztetnek.

a) az osztrák-magyar vasuti kötelék dijszabás III. részének 1886. évi szeptember hó 1-tól érvényes 4 füzete I.—IV. potlékaival együt.

b) az ezen dijszabási füzethez tartozó 1891. évi szeptember hó 1-töl érvényes rovatolási dijtételek.

2) Az osztrák-magyar vasuti kötelék dijszabás III. részének f. é. augusztus 1-töl érvényes 1. dijszabási füzetenek I. pótléka melynek tartalmát közvetlen dijtételek egyrészt a magyar királyi államvasutaknak külömbözö dijszabásba ujonnan levont állomásai másrészt külömbözö osztrák állomások közti forgalomra, továbbá változtatások kiegészitések és helyesbitések képezik.

Példányok a jövö héten a köteléki vasutak igazgatóságainál lesznek kaphatók.

Budapest, 1892. augusztus hóban.

A m. kir. államvasutak igazgatósága,
egyszersmind a köteléki vasutak nevében is.

ARADI LOUVRE
férfi-divat, czipő és kalap-raktár
Aradon, Andrássy-tér 17. sz.

ARADI LOUVRE

férfi-divat, czipő- és kalap-raktár

Aradon, Andrássy-tér 17, szám.

Tudósitás!

Az iskolaév kezdete alkalmával van szerencsém a n. é. közönségnek és a t. cz. szülőknek szives tudomásukra adni, hogy raktáromban „Andrássy-tér 17“

czipők, kalapok, ingek,
Turista-ingek,
nyakkendők, zsebkendők, gallérok,
kézelők és minden ezen szakmához való czikkek

nagy választékban, legjobb minőségben és **gyári árban kaphatók.**

Kiváló tisztelettel

659 2—5

Márkus Lajos.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

ARADI LOUVRE
férfi-divat, czipő- és kalap-raktár
Aradon, Andrássy-tér 17. sz.

10198 | 892. 657 3—3

Hirdetmény.

Az iparhatósági megbizottak ujabbi választása czéljából az ipartörvény 172. §-a értelmében kiadott 52211 | 885. sz. földmivelés, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteri rendelet alapján Arad szab. kir. város területén levő összes önálló kereskedők és iparosok névlajstroma összeállittatván, az jelenleg a kapitányi hivatal iparügyi osztályánál közszemlére ki van téve, miről is az érdekeltek azon észrevételel értesittetnek, hogy az összeállitás ellen emelhető felszólamlások f. évi nov. hó 15-ig ezen iparhatóságnál adandók be.

Kelt Aradon, 1892. aug. hó 20-án, a város kapitányi hivatala mint I-sö foku iparhatóság.

Sarlot Domokos,
főkapitány.

634 | 892. áll. szhoz. 662 2—3

Versenytárgyalási hirdetmény.

Az aradvármegyei m. kir. államépitészeti hivatal területén levő debreczen-fehértemplomi és kis-zombor-aradi állami közutakon 1893., 1894., 1895., 1896., 1897. és 1898. években eszközlendő kavics-szállitás biztositása végett a f. 1892-ik évi **szeptember hó 28-án** a kereskedelemügyi m. kir. ministerium és a fentnevezett államépitészeti hivatal helyiségében zárt irásbeli ajánlatok utján versenytárgyalás tartatik.

Felhivatnak ennélfogva a vállalkozni kivánók, hogy ajánlataikat a kereskedelemügyi m. kir. ministerium segédhivatalainak igazgatójához, vagy a fenntemlitett államépitészeti hivatalhoz czimezve, legkésőbb a kitüzött tárgyalási nap délelőtti 10 óráig nyujtsák be. A később beérkezett ajánlatok, valamint általában a bármikor beérkezett táviratok és utóajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatok öt pecséttel zárt boritékán a czimzésen felül világosan kiirandó az államépitészeti hivatal és azon állami közut neve, melyre az ajánlat vonatkozik.

Az ajánlatok az államépitészeti hivatalban átvehető ajánlati és felosztási kimutatási minta szerint teendők meg.

Azon esetben, ha ajánlattevő a kereskedelemügyi miniszter ur ő Nagyméltósága által elfogadott s az államépitészeti hivatalnál kitett kömintától eltérő kőanyagot kivánna szállitani, — ennek, saját pecsétjével ellátott két mintáját ajánlatához mellékelni, s egyuttal a felosztási kimutatás 7. rovatában a termelési helyet is megjelölni tartozik.

Az árnak a kereskedelemügyi miniszter ő nagyméltósága által elfogadott s az államépitészeti hivatalnál kitett mintával azonos vagy bár attól eltérő, de legalább is oly minőségü anyagra kell vonatkoznia.

A benyujtott ajánlatok vissza nem vonhatók, s mindegyik ajánlattevő ajánlatának beadásától számitott nyolcz hétig kötelezettségben marad.

Az államépitészeti hivatal területén átvonuló minden egyes állami közuti vonalra külön ajánlat nyujtandó be.

Az állami köztaknak csupán egyes részeire tett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Ugy az ajánlat, mint a hozzá mellékelt felosztási kimutatás, szabályszerü bélyeggel látandó el és mindkettő az ajánlattevő által aláirandó.

A bánatpénznek az állampénztárba vagy adóhivatalba történt befizetését igazoló nyugta az ajánlathoz csatolandó.

A bánatpénznek a tárgyalásnál alapul szolgáló felosztási kimutatásban kitett mennyiség után az ajánlott árak összegének 5%-át kell kitennie.

Készpénz vagy értékpapir az ajánlathoz nem melléklendő,

Azoknak az ajánlattevőknek, kiknek ajánlata el nem fogadtatott, bánatpénze az árlejtés eredménye feletti határozathozatal után fog kiadatni, illetve az intézkedés a kiadás iránt megtétetni.

A tett ajánlat vállalkozót azonnal, a kincstárt azonban csak azon naptól fogva kötelezi, melyen azt kereskedelem ügyi miniszter ur ő nagyméltósága elfogadja.

A szállitási szerződés és részletes feltételek, az ajánlati minta s ennek mellékletét képező felosztási kimutatás és köminták az államépitészeti hivatalnál a szokott hivatalos órákban átvehetők, illetve megtekinthetők.

Kelt Aradon, 1892 évi augusztus 27-én.

Az aradmegyei m. kir. államépitészeti hivatal.

Pálfy József,
kir. főmérnök.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város igazoló választmánya részéről ezennel közhirré tétetik, hogy Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságánál 1893-ik évben üléssel és szavazattal biró legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzéke a városház földszinti kistermében f. évi szeptember hó 1. és 2. napján d. u. 3—5 óráig tartandó nyilvános ülésekben fog megállapittatni.

Figyelmeztetnek mindazok, kik adójuk kétszeres számitása végett az 1886 : XXI. t.-cz. 26. §-ában körülirt jogkedvezményt igénybe venni óhajtják, hogy a fent megjelölt ülseken igazoó okmányaikkal vagy szemelyesen jelentkezzenek vagy az erre vonatkozó kérvényöket kellőleg felszerelve és Arad sz. kir. város igazoló választmányához czimezve, Institoris Kalmán főjegyzőnek 1892. szeptember hó 2-ik napjának d. u, 5 óráig átadják.

Aradon, 1892. augusztus 29-én.

Varjassy József,
igazoló választmányi elnök.

661 3—3

Cognac-quint-kivonat.

Kitünő, egészséges és tartalmas cognac pillanat alatti készitésére, mely a valódi franczia cognactól semmiben sem különbözik, ajánlom e jónak bizonyult különlegességet.

Ára 1 kilónak (elég 100 liter cognac készitésére 16 frt o. é. Készitési utasitás ingyen mellékeltetik. **Legjobb sikerért és egészséges gyártmányért kezeskedem.**

Spiritusz megtakaritás

érhető el felülmulhatlan **pálinka-erősitő-kivonatom** által; ez az italoknak kellemes, erőteljes izet ád és csakis nálam kapható. Ára kilónként 3 frt 50 kr. (600 1000 literre) használati utasitással együtt.

E különlegességeken kivül ajánlom még valamennyi **essenczlámat, rum, szilvapálinka, törköly, fükeserü,** valamint a létező **likőrök, szeszes italok, eczet és boreczet** készitésére felülmulhatlan minőségben. Készitési utasitások ingyen mellékeltetnek.

Arjegyzékek ingyen.

Egészséges gyártmányokért kezességet vállalok.

POLLÁK KÁROLY FÜLÖP

essenczia-különlegességek gyára Prágában.

(Tisztes képviselők kerestetnek.)

539 17—50

104496 | CII. szám. **M. kir. államvasutak.**

Hirdetmény.

Uj kivételes dijszabás életbe léptetése osztrák és magyar állomásokról Suczava, Predeal és Verciorova román határ állomásokra szállitandó vasuti jármüvekre.

Osztrák és magyar állomásokról Luczava, Predeál és Verciorova román állomásokra szállitandó vasuti jármüvekre f. é. október hó 1-én uj kivételes dijszabás lép hatályba, melylyel egyidejüleg a f. é. márcz. hó 1-től érvényes hasonnevő kivételes dijszabás hatályon kivül helyeztetik.

Az uj kivételes dijszabás példányai a m. kir. államvasutak valamint a többi részes vasutak igazgatóságánál is megszerezhetők.

Budapest, 1892. augusztus hóban.

A m. kir. államvasutak igazgatósága,

és a többi részes vasutak nevében is.

36613 | II. szám. **M. kir. államvasutak.**

Pályázati hirdetmény.

Az Érsekujvár állomáson létesitendő áruraktár, két gabonaszin és egy marharakodó előállitásához szükséges ács, lakatos, bádogos és mázolómunkák biztositására nyilvános versenytárgyalást hirdetünk.

A teljesitendő munkák mennyiségére vonatkozó tájékoztató adatok, valamint a munkák végrehajtását szabályozó részletes feltételek az alulirott üzletvezetőség pályafentartási osztályának hivatalos helyiségében (Teréz-körut 62 sz. I. emelet) a rendes hivatalos órák alatt — esetleg az érsekujvári vagy a pozsonyi osztálymérnökségnél — megszerezhetők s ez alkalommal a tervek is megtekinthetők.

Jogérvényesen kiallitott és kellőleg bélyegzett ajánlatok legkésőbben f. évi szeptember hó 2-án déli 12 óráig nyujtandók be általános osztályunk vezetőjénél (Terézkörut 62 sz. I. emelet 6. ajtószám) ezen czim alatt: «Ajánlat az Érsekujvári állomáson létesitendő áruraktár, gabonaszin és marharakodó létesitése körüli munkák elvállalására.

Bánatpénz fejében legkésőbben f. évi szeptember hó 1-én 12 óráig 1000 frt (egy ezer forint) készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban a dunabalparti üzletvezetőség gyüjtőpénztáránál (Terézkörut 62 sz.) lefizetendő. Az értékpapirok a budapesti tőzsdén legutóbb jegyzett árfolyam szerinti, és névértékét meg nem haladó értékben fogadtatnak el. A letett bánatpénzről kiállitott letéti jegy vagy bárminemü egyébb érték az ajánlathoz nem csatolandó. Az ajánlatok között a szabad választási jogot magunknak fentartjuk.

Budapest, 1892. augusztus hó.

Az üzletvezetőség.

Nyomatott az „Aradi nyomdatársaság“ könyvnyomdájában